

SÖZCÜKTE ANLAM

Sözcük Nedir?

Sözcük, dilin anlamlı en küçük parçasıdır.

ÖRNEK

Barış, sevgi, arkadaş, dayanışma, heyecan, için vb.

Çok Anlamlılık

Sözcüklerin zaman içinde kazandıkları yeni anlama "çok anlam" denir. Sözcükler, temelde bir varlık, kavram ya da eylemi karşılar; zamanla anlam genişlemesine uğrayarak değişik anlamlar kazanabilir.

ÖRNEK

GÜNCEL TÜRKÇE SÖZLÜK

batak, -ğı

- isim** Üzerine basıldığında çöken çamurlaşmış toprak:
"İnsan bu kumda, bir bataкта gibi yürür, ayağını güç çeker, her adımda bir günlük yol zahmeti duyar." - **Falih Rıfkı Atay**
- isim** Kötü durum, içinden çıkılmaz iş:
"Bu bataktan kendini kurtarmaya çalıştıkça büsbütün saplandığını dehşetle görüyordu." - **Reşat Nuri Güntekin**
- sıfat, mecaz** Hayır gelmez, yarar sağlamaz, batmış.

ETKİNLİK 1

"Yırtmak" sözcüğünün hangi anlamlarda kullanıldığını boş yerlere numaraları yazarak eşleştiriniz.

Kullanım

- Eski defterleri yırtıp geri dönüşüme atacağım.
- Kediye severken kedi, bir anda elimi yırttı.
- Bu kadar kendini yırtarak bağırma, sakın ol!
- Bizi gönderince yatakhaneyi boyamaktan yırttık.

Anlam

- Bir işi yapmaktan kurtulmak.
- Zorlamak.
- Kumaş gibi bükülüp katlanan şeyleri parçalamak.
- Vücudu kanatacak kadar derin çizmek.

ETKİNLİK 2

Aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili sözcüklerin cümle içinde kullanılan anlamını tahmin ediniz.

Savcılık, basın suçlarının takibinden sorumludur.

Tahmini Anlam:

Atatürk'ün düşüncelerini takip, gençliğin başlıca amacıdır.

Tahmini Anlam:

Bu makine, bugünden sonra burada sabit kalsın.

Tahmini Anlam:

Bir işte çalışırsan sabit gelirin olur, rahat edersin.

Tahmini Anlam:

Betonlaşmayı engellemek için kentlerde ormanlar kuralım.

Tahmini Anlam:

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "kaçmak" sözcüğünün anlamıyla kullanımı birbirine uymamaktadır?

Anlamı	Kullanımı
A) Kendini göstermemek, rastlaşmamaya çalışmak.	Borç aldığı kişilerden sürekli kaçıyor.
B) Bir yana doğru kaymak.	Salonun halısı, biraz sağa kaçmış.
C) Benzemek, andırmak.	Bu kırmızı, pembeye kaçıyor.
D) Hızlı koşmak.	Yağmur yağar yağmaz hemen çatı altına kaçarsın.

UYGULAMA 1

ÇÖZÜM

UNUTMA

Her sözcük, cümle içinde kullanımına göre anlam kazanır. Sözcükler, farklı anlamlara gelecek şekilde kullanılabilir.

UYGULAMA 2

- I. Gezinilen, ayakla basılan taban.
- II. Bir şeyin, bir kimsenin kapladığı veya kaplayabileceği boşluk, mahal, mekân.
- III. Ekime elverişli toprak parçası, arazi.

"Yer" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde numaralanmış anlamlardan herhangi biriyle kullanılmamıştır?

- A) Ot bitmeği için bu yeri bırakıp gidiyor.
B) Haberiniz olmadan bir yere gitmem asla.
C) Onu bir yere yerleştirelim, iş güç sahibi olsun.
D) Gözünü yere dikip dakikalarca başını eğdi.

ÇÖZÜM

Güneş daha doğmadı; hava soğuk, tarlalar nemli. Böğürtlen çalılar, bacaklarımı çiziyor; dallar, gözüme çarpıyor. Bu tepe benim canıma okuyacak, belli. Ama ne yapabilirim ki? Tırmanmaya devam etmekten başka bir şansım yok.

Aşağıdakilerden hangisi bu metinde yer alan sözcüklerin kullanıldığı anlamlardan biri değildir?

- A) Hızla değmek, vurmak.
B) Güneş, ay, yıldız ufuktan yükselerek görünmek.
C) Az ıslak, rutubetli, kuru karşıtı.
D) El ve ayaklarıyla tutunarak veya tırnaklarını ilıştırerek dik bir yere çıkmak.

UYGULAMA 3

ÇÖZÜM

Sözcükte Anlam Özelliği

Gerçek Anlam

Sözcüğün söylendiğinde aklımıza gelen ilk anlamı ile zaman içinde kazandığı somut anlamlara "gerçek anlam" denir.

ÖRNEK

Kaba taşları bu elekte ayırabiliriz. (İri taneli.)

Mecaz Anlam

Sözcüğün gerçek anlamından uzaklaşarak kazandığı yeni anlama "mecaz anlam" denir.

ÖRNEK

Bu çocuk, neden kaba konuştu? (Terbiyeye aykırı, çirkin, kötü.)

ETKİNLİK 3

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcükler; gerçek anlamı ise tablodaki sütuna "G", mecaz anlamı ise "M" yazınız.

1.	Koyu Beşiktaş taraftarları buraya gelir.	
2.	Elmanın kabuklarını <u>soymuştum</u> .	
3.	Donuk ışık altında ders çalışıyordu.	
4.	Bu kıtlık, memleketi <u>kavuruyordu</u> .	
5.	<u>Dönüş</u> yolunda radyoyu açtık.	
6.	Çocukluğum, <u>kapalı</u> bir çevrede geçmişti.	

UYARI

Somut anlamı sözcükler cümle içinde soyut anlamda kullanılırsa mecazlaşır.

UYGULAMA 4

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük mecaz anlamda kullanılmıştır?

- A) Elinin tersiyle bardağı kenara itti.
B) Sebzeciler, satılmayan domatesleri dereye döktü.
C) Boğazdan gemiler geçer nazlı nazlı.
D) Bugün işler düne göre daha durgundu.

ÇÖZÜM

UYGULAMA 5

(I) Felsefe, belirli bir hastalık değildir; bu yüzden onu vakalarla düşünemezsin. (II) O, insanlık ya da insan zihni kadar yaşlıdır ve her insan, biraz onun kurbanıdır. (III) Çünkü düşünmek hiçbir yere gitmez ya da seni çemberlere, kısır çemberlere götürür. (IV) Çok ilerlersen ve uzmansan hızlı ilerlersin ama hiçbir yere ulaşamazsın...

Bu metindeki numaralı cümlelerin hangilerinde mecaz anlamı bir söz kullanılmamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

ÇÖZÜM

Terim Anlam

- Bir bilim, sanat, spor, meslek dalıyla veya bir konu ile ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan sözcüklerdir.
- Terim anlamı sözcükler kendi alanlarıyla ilgili açıklamaların içinde yer alan gerçek anlamı sözcüklerdir.
- Bir sözcüğün terim anlamı olup olmadığı o sözcüğün cümle içindeki kullanımına göre belirlenir.

ÖRNEK

Dil Bilgisi: Kök, ek, fiil, hece, gövde, zamir, özne...

Edebiyat: Kafiye, hece sayısı, redif, benzetme ...

Tiyatro: Senaryo, perde, sahne, rol...

Matematik: Aç, doğru, kare, kök, daire, çember...

ETKİNLİK 4

Aşağıdaki tablolarda belirtilmiş olan sözcüklerin hangi anlamda (gerçek, mecaz, terim) kullanıldıklarını tabloda ki uygun yere yazınız.

Kök	Üç kök nane kopardım.	
	Benim köküm, Karakeçililere dayanır.	
	Gelişmek sözcüğünün kökü "gel" fiildir.	
	Bazı konuşmalar, evi kökten sarsabilir.	
	16 sayısının kökü dördtür.	
Perde	Penguen, perde ayaklı bir hayvandır.	
	Bu oyun, üç perdeden meydana gelmiş.	
	İnce ve acıklı perdeden şarkı söylüyordu dinleyicilerine.	
	Karagöz perdesi için beyaz bir bez lazım.	
Açı	Bu açının komşu kenarını nasıl hesaplarım?	
	Senin bakış açınla bu soruna doğru çözüm üretemeyiz.	

"Aralık" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde terim anlamıyla kullanılmıştır?

- A) İki masa arasında bir metre aralık var.
B) İyice kararmış çarpık bir tahta kapı, aralık duruyordu.
C) Bu sene aralık ayında kar yağmadı.
D) Portenin beş çizgisi arasında dört aralık vardır.

Eş Seslilik

Yazılışları ve okunuşları aynı, anlamları farklı olan sözcüklerdir. Eş sesli sözcükler arasında herhangi bir anlam ilişkisi söz konusu olmaz.

ÖRNEK

Bağda çalışıyorum.

Ayakkabı bağını çözdü.

Çözüm:

"Bağ" sözcüğü 1. cümlede "meyve bahçesi" anlamına gelirken 2. cümlede ise "bir şeyi başka bir şeye veya birçok şeyi topluca birbirine tutturmak için kullanılan ip, sicim, şerit, tel vb. düğümlenebilir nesne" anlamına gelmektedir. Bu kullanımlar arasında herhangi bir bağ olmadığı için bu sözcükler arasında eş seslilik vardır.

DİKKAT

Bir sözcüğün gerçek, mecaz ve çok anlamları o sözcüğün eş seslisi değildir. Çünkü eş sesli sözcükler arasında herhangi bir anlam ilişkisi söz konusu değildir.

ÖRNEK

"Adam, yüzünü yıkadı." cümlesinde "yüz" sözcüğü "başta alın, göz, burun, ağız, yanak ve çenenin bulunduğu ön bölüm sima, çehre, surat" anlamına gelir. "Kadın, yatağın yüzünü yıkadı." cümlesinde ise "yorgan ve yastığa geçirilen kılıf" anlamına gelir. "Adam da yüz yok ki!" cümlesinde ise "utanma" anlamına gelir. Bu kullanımlar arasında gerçek, mecaz anlam ilişkisi olduğu için eş seslilik söz konusu değildir.

ETKİNLİK 5

Aşağıdaki altı çizili sözcükler eş sesli ise tablodaki uygun yeri işaretleyip altındaki boşluğa eş sesli kullanımını yazın.

	Anlam	Eş Sesli
1.	Teyzem, eskiden <u>konakta</u> yaşarmış.	
2.	<u>Temiz</u> bir araba bul, alayım.	
3.	Bu dönemde leylek <u>alayı</u> geçer.	
4.	Sabır güzel, faydalı fakat <u>zor</u> şeydir.	

- Annem, kazak örmek için iki çile iplik gerekli olduğunu söyledi.
- Çocuk, birden yüze kadar sayarken genellikle hata yapıyordu.
- Beyoğlu'nda bu derece itibar görmemişti.
- Onay vermek için gerekli ehliyete sahip değildi.

Bu cümlelerdeki altı çizili sözcüklerden hangisinin eş sesli kullanımı vardır?

- A) I ve II. B) III ve IV.
C) II ve IV. D) I ve III.

Seni büyüten ninnilerimizi belle,
I
Her sözün en güzeli Türkçemizde,
II

Diline takılanları ayıkla,
III

Yabancı sözcükleri at!
IV

Anlam

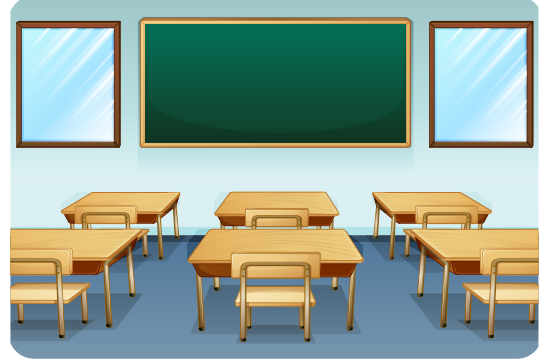
- Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık uyandıran, çirkin karşıtı.
- Bel denilen araçla toprağı işlemek, aktarmak.
- İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan.
- Belli bir yere veya kimseye özgü olmayan.

Yukarıdaki dizelerde yer alan numaralı altı çizili sözcüklerden hangilerinin eş sesli anlamı verilmiştir?

- A) I ve II. B) III ve IV.
C) I ve III. D) II ve IV.

Eş Anlam

Yazılışları farklı, anlamları aynı olan sözcüklerdir. Bir yönüyle eş anlamlı sözcükler aynı varlıkları, durumları, eylemleri karşılayan sözcüklerdir.

ÖRNEK

"Derslik - Sınıf "

"deniz, derya", "siyah, kara", "dil, lisan" sözleri eş anlamlıdır.

UNUTMA

Eş anlamlı sözcükler aynı varlığı, durumu ya da eylemi karşıladıkları için birbirinin yerine kullanılabilir.

Kazık sorular sorulmuş.

Zor soruları çözebildin mi?

Bu cümlelerde "kazık" ile "zor" sözcükleri aynı anlama geldiği için eş anlamlıdır.

ETKİNLİK 6

Aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili sözcüklerin eş anlamlarını tahmin ediniz.

1. Her şeyin bir çözüm metodu var.
2. Salonun ön kısımından yer ayırttım.
3. Bu ekmekten kaç tane alalım?
4. Müşterek tecrübelerimiz olabilir.
5. Bir acı tesadüf, hayatımızı karıştırdı.
6. Her yerde matem, her yerde ayrılık.

DİKKAT

Bir sözcüğün eş anlamı cümle içindeki anlamına göre değişir.

ETKİNLİK 7

Buna göre aşağıdaki cümlelerde yer alan "bakmak" sözcüğünün eş anlamını tahmin edin.

1. Kalemi bulmak için dolabın altına bak.
2. Üç çocuklu bir aileye bakıyorum.
3. Doktor, sırası gelen 1. hastaya bakıyor.

Mutlu olmak her vakit elimizdedir
Bütün istediğimiz bundan ibaret
Köylüye toprak, kovboya kement
Her şeyin başında, her şeyden önce
Hürriyet

Necati Cumalı

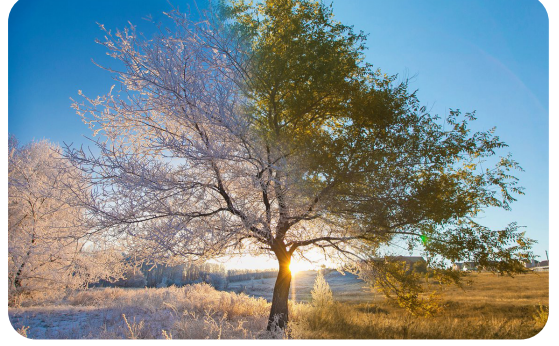
Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu dizelerde yer alan altı çizili sözcüklerden birinin eş anlamlısı yoktur?

- A) Bu vatanda yaşıyor olmaktan dolayı çok mesudum.
- B) On yıl önce senin buraları terk ettiğini işitmiştik.
- C) Özgürlüğünün ilk gününde ona öğüt verdiler.
- D) Zaman geçtikçe vicdan azabı duyarım.

Karşıt Anlam

Anlamca birbirlerinin zıttı olan, birbiriyle çelişen sözcüklerdir. Bu sözcükler arasında ters çıkarım ilişkisi söz konusudur.

Örnek:

"Kış - Yaz "

"çıkarmak - inmek", "siyah - beyaz", "boş- dolu"

UNUTMA

Bir sözcüğün karşıt anlamı o sözcüğün cümle içindeki anlamına göre değişir.

ÖRNEK

Dün akşam evden erken çıktım. (Dönmek)
Eşyaları yükledik, evden çıkıyoruz. (Taşınmak)
Dörtten iki çıkarsa iki kalır. (Eklemek)
Bebegin patiği ayağından çıktı. (Giymek)

ETKİNLİK 8

Aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili sözcüklerin karşıt anlamlarını tahmin ediniz.

1. Dün yükleri aşağı indirdim.
2. Bu işten iyi para kazandım.
3. Kap kara bu örtüyü temizledim.
4. Takım dünkü maçta yenildi.
5. Evin içinde top oynayalım mı?
6. Gönderici, ileti oluşturan kişidir.
7. Bu dere, her zaman bulanık akar.

ETKİNLİK 9

Buna göre aşağıdaki cümlelerde yer alan "ince" sözcüğünün karşıt anlamlarını tablodaki uygun yere yazınız.

1. Masada ince bir kitap bulunuyordu.
2. İnce bulgur kullanarak yemek yap.
3. İnce işçilik gerektiren bir iştir bu.
4. Bu boya biraz daha ince olmalıydı.

Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisinin zıt anlamlısı yay araç içinde yanlış verilmiştir?

- A) Adam ağır adımlarla gelip masanın başına geçiyor. (Hafif)
B) Dükkânlar karmakarışık, mallar bayattı. (Taze)
C) Herkes, birbirine karşı son derece nazikti. (Kaba)
D) Peynir üretimi son yıllarda arttı. (Tüketim)

UYGULAMA 10

ÇÖZÜM

Nicel Anlam

Kavramların sayılabilen, ölçülebilen özelliklerini karşılayan sözcüklerdir.

ÖRNEK

Geniş ev, dar yol vb.

Nitel Anlam

Kavramların sayılamayan, ölçülemeyen özelliklerini karşılayan sözcüklerdir.

ÖRNEK

Kirli ev, leziz tatlı vb.

ETKİNLİK 10

Aşağıdaki metinde yer alan altı çizili sözcükleri nicel ve nitel anlam bakımından gruplandırınız.

Kitaba karşı iki türlü saygı olmalıdır: Biri, onun hazırlanışına gösterilen özenler toplamı. Etkileyici kâğıdından sıra dışı harflerine, nitelikli dizgisinden dikkatli düzeltisine, geniş kapağından daracık cildine kadar uzanan ve yazarın emeğine eş değerde bir dikkatler dizisi. Öteki, kitabı edinen kişinin, küçük bir para karşılığında edindiği büyük kültürel zenginliğe göstermesi gereken doğal sevgi. Onu benimsemek, ona gereğince sahip olmak, ondan yararlanmak ve onu yaşatmak saygısı.

Nicel Anlam**Nitel Anlam****UYARI**

Nicel anlamlı sözcükler cümle içinde mecaz anlamda kullanıldıkları zaman nitel anlamlı olurlar.

ETKİNLİK 11

Buna göre aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangileri nitel anlamlı olarak kullanılmıştır. ✓ ile işaretleyerek belirtiniz.

1. Küçük hesapların peşinde koşmayı bırak.
2. Adam, geniş davranarak kendini rahatlatıyor.
3. Uzun bir yolculuk bizi bekliyor bizi.
4. Kalın tahtayı kesip lata olarak kullanın.
5. Bu kadar ince hesaplarla dost edinemezsin.
6. Ağır yükleri buraya indirin hemen.

Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi ölçülebilir bir kavramı karşılamaktadır?

- A) Dar günlerde dayanışma içinde olmalıyız.
B) Suyun derin yerlerinde balık avlamamak gerekir.
C) İnsanlar, büyük oynadıklarında riskle karşılaşır.
D) Yüksek idealleri olan gençlerle yürüyorum.

SOMUT – SOYUT ANLAM

Somut Anlam

Beş duyu organından biriyle algılanabilen varlık ya da kavramları karşılayan sözcükler somut anlamlıdır.

ÖRNEK

Kalem, ısı, dumanlı, tatlı vb.

Soyut Anlam

Duyu organlarıyla algılanmayan varlık ya da kavram adları soyut anlamlıdır.

ÖRNEK

Sevgi, aşk, mutluluk, tembellik vb.

UYARI

Bazı cümlelerde somut anlamlı sözcükler soyut anlamda kullanılabilir.

ÖRNEK

"Zaman içinde birçok arkadaşın kalbi kırıldı." cümlesinde "kalp" sözcüğü bu cümlede "duygu, his" anlamına gelecek şekilde kullanıldığı için soyut anlamda kullanılmıştır.

ETKİNLİK 12

Sunayı da deli gönül sunayı
Ben yoluna terk ederim sılayı
Armağan gönderdim telli turnayı
İner gider bir gözleri sürmeli

Sabahtan uğradım yârin yurduna
Dayanılmaz firkatine derdine
Yıkılası karlı dağın ardına
Aşar gider bir gözleri sürmeli

Karacaoğlan

Yukarıdaki dizelerde altı çizili sözcükleri somut ve soyut anlam özelliğine göre gruplayınız.

Somut Anlam

Soyut Anlam

Aşağıdakilerin hangisinde soyut anlamlı bir sözcük kullanılmıştır?

- A) Gaziantep Kalesi, derenin kenarında kurulmuş.
B) Burada İznik çinileri ve kalem işleri görülmelidir.
C) Marmaris'in her tarafı tarih kokuyor.
D) İzmir Saat Kulesi, beyaz mermerden yapılmıştır.

1. "Ses" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde mecaz anlamda kullanılmamıştır?

- A) Vicdanının sesini dinlemiş, çocuğa bir daha karışmamıştı.
- B) Gençliğin sesini bu dergilerde duyabiliyoruz.
- C) Mustafa sesimdeki alaycı tınıdan kuşkulandı.
- D) İnsan, gönül sesiyle yaşarsa mutlu olur mu?

2. I. Dışarıda nemli bir rüzgâr esiyordu, dalgalar durulmamıştı.
II. Soğuk hava dalgası, yarın yurdu terk edecek.
III. Geniş dalgalarla uzanıp giden ovada köy görünmüyordu.
IV. Film çevirme dalgasıyla para kazanıyorlardı.

Bu cümlelerde "dalgâ" sözcüğü kaç farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

3. I. Karanlıkta yürürken çam kokularına denizin rutubeti karışıyordu.
II. Bu karanlık işlerin hesabını mutlaka sizden sorarlar.
III. Fahri'nin gözlerinde karanlık bir ifade var; umutsuzluk, öfke karışımı bir şey.
IV. Karanlıkta iz sürmeyi başarmışlar, tabura ulaşmışlardı.

Bu cümlelerin hangilerinde "karanlık" sözcüğü aynı anlamlarda kullanılmıştır?

- A) II ve III. B) I ve IV.
C) I ve III. D) II ve IV.

4. Aşağıdakilerin hangisinde "gibi" sözcüğü "Bu göz alabil-diğine düzlük, sinsi bir bataklık gibidir." cümlesindeki anlamıyla kullanılmamıştır?

- A) Yaşlı adamın demir gibi bileği vardı.
- B) Gökyüzünden yağmur gibi kurşunlar yağıyordu.
- C) Köyden haberi aldığı gibi yola çıktı.
- D) Köyümüzün yolu, yılan gibi kıvrılan bir yoldur.

5. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözün anlamı yay araç içinde yanlış verilmiştir?

- A) Karagöz perdesinin karşısına dizilmiş koltuklardan en dip koltuğa oturdu. (Kapalı bir yerin kapıya göre en uzak bölümü)
- B) Yemekten sonra araba ile tura çıktık. (Bir sonuca ulaşmaya kadar yapılan iş)
- C) Gerideki yurdunu on beş günden fazla boş bırakmak istemez. (Memleket)
- D) Bu gayede rahatlarını, servetlerini feda ederler, canlarını tehlikeye koyarlar. (Hedef, amaç, erek, yol)

6. "Kurmak" sözcüğü aşağıdakilerden hangisinde "hazırlamak" anlamında kullanılmıştır?

- A) Kurduğu sofraya, yaptığı salataya git de bak!
- B) Geniş çöl ufukları arasında çadırlarımızı kurduk.
- C) Dünyanın en büyük imparatorluklarını kuran kimlerdi?
- D) Çirkin yapıları örtecek güzel yapılar kuralım.

7. Yabancı dillerden dilimize girmiş aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisinin Türkçe karşılığı yanlış verilmiştir?

- A) Onun agresif tavırları, etrafını çok üzüyordu. (Saldırgan, sinirli)
- B) Alternatifleri ne kadar çoğaltırsanız aklınız o kadar karışabilir. (Seçenek)
- C) Bütün hastalıklarda böyle ruh faktörleri bulunabilir. (Felaketleri)
- D) Evimizin dış cephesine izolasyon yapılacak. (Yalıtım)

8. I. Makineyi çalıştırmaya yarayan kol arızalı olduğundan makineyi çalıştıramıyorlar.
II. Sokaktan geçen düğün alayı, mahalleye neşe katmıştı.
III. Arı madde, fiziksel yöntemlerle daha basit maddelere ayrıştırılamayan maddelerdir.
IV. Bel ağrıdığında uygulanacak pek çok yöntem vardır.

Numaralanmış cümlelerde geçen altı çizili sözlerden hangisinin sesteşi yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "fazla" sözcüğü miktarı belirtmemektedir?

- A) Fazla ekmek almışım sizlere, isterseniz geri götürebilirim.
- B) Bu kadar borcu ödemek için fazla çalışmam gerekiyordu.
- C) Fazla konuştun, gereksiz sözle dert anlatılmaz.
- D) Geçimini zorla sağlıyordu, üstelik fazladan da hastaydı.

10. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde altı çizili sözün eş anlamı yay ayraç içinde yanlış verilmiştir?

- A) İnsan, kızgın bir çöle düşmüş gibi yaşamalı. (Sahra)
- B) Başındaki kasketi alıp eliyle sallamaya başladı. (Kafa)
- C) Bu dolapta çatallarla bıçaklar karışık duruyordu. (Düzensiz)
- D) İnsanı tarife kalkma, kendi kusurunu görür. (Tanım)

11. İşitip avazın ben de varayım

Eğlen uçup gitme konadur bülbül

Senin aşkın benim kalbim evini

Vücudun şehrinde donatır bülbül

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcüklerden herhangi birinin eş anlamlısına yer verilmemiştir?

- A) Fazıla Hanım'ın elleri terliyor, yüreği sarsılıyordu.
- B) Sağlam bir bünyeye sahip bireyler güçlü olur.
- C) Bu kent, tarihi ve doğasıyla insanı kendine hayran bırakıyor.
- D) Çamaşırcı Fatma kadın, annemin duymayan kulaklarına yalvarıyor.

12. "Bu gösterişsiz konakta çocukluğunu geçirdiğini söylemişti."

"Sade" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu cümledeki altı çizili sözcüğün zıt anlamlısı olarak kullanılmıştır?

- A) Mesai bitiminde bir sade kahve içmeden eve gitmezdi.
- B) Çocukların hâlleri o kadar sade, o kadar sevimli ki buna imrenmemek mümkün değil.
- C) Çok sade bir anlatımla olayı özetlemişti.
- D) Hiçbir yerde yokken sade bizim bahçede ağaçların olması ilginç bir durumdu.

1. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcükler hem gerçek hem mecaz anlamıyla kullanılırken hangisinde bir yanlışlık yapılmıştır?

- A) I. Kara gözlüm efkârlanma gül gayri
II. Sözlerindeki umut, kara günlerin biteceğini müjdeliyor.
- B) I. Elindeki tepside boşlarla bir çocuk geçmektedir.
II. Bütün bunlar güneşli ve rüzgârlı bir günün boş vaatleri miydi?
- C) I. Ne kadar uzun yoldan geldiği, kır atının hızlı hızlı nefes alışından belliydi.
II. Çok şükür evde bir nefes var zira yalnızlık çok kötü.
- D) I. Bir gün bu bedenden ruhumuz uçup gidecek.
II. Oyunun ruhunu anlamak mümkün değil.

2.

	GERÇEK	MECAZ
I	Yok yere geçirdim günü, ah nideyim <u>ömrüm</u> seni.	Bu adamın arkadaşlığı <u>ömürdür</u> .
II	Elindeki <u>kalemi</u> alıp yanındakine verdi.	Peyami Safa, edebiyatımızın usta <u>kalemlerinden</u> dir.
III	Biz dünyadan ayrı yaşarken <u>dünya</u> epey değişmiş.	Kendi <u>dünyaları</u> içinde ne tatlı, ne özlü konuşurlardı.
IV	Her medeniyetin <u>çöküş</u> nedeni adaletsizliktir.	Binaların deprem anında <u>çöküşü</u> bizi perişan etti.

Yukarıdaki cümlelerde altı çizili sözcükler gerçek ve mecaz anlamda kullanılırken hata yapılmıştır.

Buna göre numaralanmış cümlelerin hangisinde yanlışlık yapılmıştır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV.

3. Sözcüklerin zaman içinde farklı nedenlerle değişik durumlar için kullanılmasına ve bir sözcüğün birden fazla anlam taşımasına çok anlamlılık denir.

Buna göre;

- I. Karşığı kıyıda yün denklere çıkaran gemiye haykırdık, işaretler ettik.
II. İki birden hükümdarın karşısına çıkarlar.
III. Karşımdaki kitap rafında eserlerim sırayla duruyor.
IV. Öğretmenin karşısında efendi biri gibi duruyordu.

Numaralandırılmış cümlelerde "karşı" sözcüğü kaç farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

4. görünmez bir mezarlıktır zaman
şairler dolaşır saf saf
tenhalarında şiir söyleyerek
kim duysa / korkudan ölür
-tahrip gücü yüksek-
saatli bir bombadır patlar
an gelir

Atilla İlhan

Bu dizelerde altı çizili sözcüğün kattığı anlam aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Bütün gece, şehri biraz dolaşmak istedik.
B) Saçları taranmamaktan dolaşmış.
C) Dolaş da arka kapıdan gel.
D) Başında dolaşan bir tehlikeden bahsediyorum.

5.

B	A	Y	A	T	S
A	K	U	U	Y	A
U	Ş	K	T	U	T
Ç	O	A	A	T	I
I	R	R	N	K	C
K	A	I	Ç	A	I

Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisinin zıt anlam-
lısı bu bulmacada yoktur?

- A) Aşağı katı, sakın ve daha sıcak olduğu için seçtik.
B) Her sabah, şimdi limanda demirli duran bu gemide uyanacaklardı.
C) Mal satışı her şeyden önce bir alıcı ve pazar yeri bulma işidir.
D) Taze ekmeğin kokusu buraya kadar geliyor.

6.

Etme bulma dünyasında yaşadığımızı unutmadım belki de bu nedenle mustarıptım. Çevremde yaşananlara hiç sessiz kalmadım. İtiraz ettim ama her itirazım bir duvara çarptı. Ancak itiraz etmeye de devam etmedim değil. Ben bu hâllere düştükçe karşı cephemdekiler zaman içinde ettiklerinin tam karşısını buldular. Onlar insanlara kötülük ettikçe ettiklerinin daha beterini yaşadılar. Bu nedenle dedim "Bu dünya etme bulma dünyası." diye. Ama ben kötülük etmedim ama kötülük de bulmadım. Şimdi iyilik edip iyilik görmeyi öğreniyorum.

Bu metindeki altı çizili sözü anlamca karşılayabilecek bir kullanım aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Okula yine geç kalmıştım, öğretmenin ne yapacağını bilemediğimden telaşlanıyordum.
B) Uzun zamandır sevdiğimden uzaklarda bir yerlerde yaşıyorum, her gün çok ama çok korkuyordum.
C) Yaşanan bu olaylar sonucunda acı çekerken çaresizlikten elim böğrümde de kaldı.
D) Okan, sokakta insanların birbirine düşman oluşunu gördükçe sıkılıyordu, bu durumu çözmek için ne yapması gerektiğini düşünüyordu.

7.

Eş anlamlı sözcükler, yazılışları farklı anlamları aynı olan sözcüklerdir. Bu tür kelimeler, genelde birbirlerinin yerini tutabilir. Türkçede anlamdaş kelimelerin birisi genellikle yabancı kökenlidir. Bunlar birbirlerinin yerine kullanıldıklarında cümlelerin anlamı değişmez.

Buna göre, aşağıdaki cümlelerin hangisinde yay ayraç içindeki sözcük altı çizili sözcüğün yerine kullanılamaz?

- A) Bu hatlar, bu çiniler, bu nakışlar olmasa bu abideler de olmazdı. (Anıt)
B) Cümlelerin manaları bir asır sonra anlaşılacaktır. (Yüzyıl)
C) Sınıfımızda birbirine küs çocuklar var. (Dargın)
D) Çimenlere basmadan yolun karşısına geçmeliydik. (Ezmek)

1.

	A	B	C	D	E
1.					
2.					
3.					
4.					

Bulmacayı, aşağıdaki yönergelerle göre çözün.

1. "Bütün gece eski kentin dar sokaklarında dolaştım." cümlesindeki altı çizili sözün karşıt anlamını yazın.
2. "Saklanan bir gelir vardı ki aç, çıplak kalmıyorlardı." cümlesindeki altı çizili sözün karşıt anlamını yazın.
3. "Orada medeni bir insan gibi yaşamak istiyordu." cümlesindeki altı çizili sözün eş anlamını yazın.
4. "Odanın tabanı gösterişli bir mermerle döşenmiş." cümlesindeki altı çizili sözün eş anlamını yazın.

Buna göre, bulmacanın "3-C, 1-D, 3-B, 2-B, 4-C" koordinatlarında yer alan harflerle aşağıdaki sözcüklerden hangisi oluşturulur?

A) DİREN

B) DEMİR

C) GİDER

D) GİYİM

2. Aşağıdaki tabloda geçen altı çizili sözler arasında eş seslilik olanların olduğu yerler maviye boyanacaktır.

Bu gereksiz çay davetlerinden bıktım.
Deli bir çayın kıyısındaki yalçın bir kaya gibidir.

Ocağın önünde oturup odunların yanışına bakar.
Konuşmalar başlayınca kahve ocağının önünde görünür.

Pazı sebzesinin faydalarını sıraladı teker teker.
Pazılarına pek güvendiği için kürek çekmekten kaçmıyordu.

Gözlerinin yaşını pembe mintanının kollarına siliyordu.
Makineyi çalıştırmak için paslı kolu çevirmeliydik.

Emine Hanım'ın şiş gözleri daha sakindi.
Ablası çorap şişlerine bıraktıkça hüzenleniyordu.

Odaya ekmek kokusu yayılmıştı iyiden iyiye.
İnsanlar, kışın aç kalmamak için toprağı ekmek istiyordu.

Buna göre tablonun boyanmış hâli aşağıdakilerden hangisi olur?

A)

C)

B)

D)

3. **Somut anlam:** Beş duyu organımızla algılayabildiğimiz isimleri karşılamaktadır. Koklama, işitme, tatma, dokunma ve görme duyularından en az biriyle hissedebildiğimiz tüm varlıklar somuttur.

Soyut anlam: Duyu organlarımızla algılayamadığımız, varlığını akıl yoluyla algılayabildiğimiz sözcüklerdir.

Buna göre, "Evden sokağa adım atar atmaz içime çektiğim temiz hava beni kendime getirdi" cümlesinde geçen "hava" sözcüğü ile aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi somut-soyut yönünden ayrındır?

- A) Kederli bir hayat geçirdiği yüzündeki derin çizgilerden belli oluyordu.
B) Sokağın başından duyulan acı fren sesi hepimizi ürkütmüştü.
C) Bizim sorunumuza farklı bakış açıları ile yaklaşıyorlar.
D) Gelecek güzel günlere dair umutlarımızı asla kaybetmedik, kaybetmeyeceğiz.

4. **Sözcükler, farklı anlamlara gelecek şekilde kullanılabildiğine göre;**

- I. Bu kadar dersim dururken sinemaya nasıl gideyim?
II. Türklerin yüzlerce yıl önceki kitabeleri hâlâ duruyor.
III. Yolda nerede çeşme gördümse durdum, elimi yüzümü yıkadım.
IV. Her gelişimde ben de maçları seyreder, kaleci dururdum.

Numaralı cümlelerdeki "durmak" sözcüğüyle ilgili olarak aşağıdaki değerlendirmelerde hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede "kalmak" anlamında kullanılmıştır.
B) II. cümlede "varlığını sürdürmek" anlamında kullanılmıştır.
C) III. cümlede "bir yerde, bir süre oylanmak" anlamında kullanılmıştır.
D) IV. cümlede "belli bir durumda, bir görevde bulunmak" anlamında kullanılmıştır.

5. **Aşağıdaki tabloda "basamak" sözcüğü farklı anlam özelliklerine göre düzenleneceğine göre;**

Gerçek	Mecaz	Terim
Koşarak basamaklara yürüdü, merdivenleri bir solukta çıktı.	...	...

Boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi yazılmalıdır?

- A) Bunlar, memleketin edebiyat tarihinde beni yavaş yavaş yükselten birer basamaktır.
Sayının yüzler basamağındaki rakamı yanlış görmüş.
B) Başarıya giden yolda bazı basamakları öğretmeninin yardımıyla geçmişti.
Basamaklarda bekleyen çocuğa hediyesini vermeliyiz.
C) Bir tam denklemde bulunan bilinmeyen en yüksek kuvveti basamak olarak adlandırılır.
Deneyin ikinci basamağında bazı bulgulara ulaştık.
D) Hayatın zorlu basamaklarını tek tek geçerek geldik bu günlere.
Çocuklar basamaklara oturmuş sohbet ediyordu.

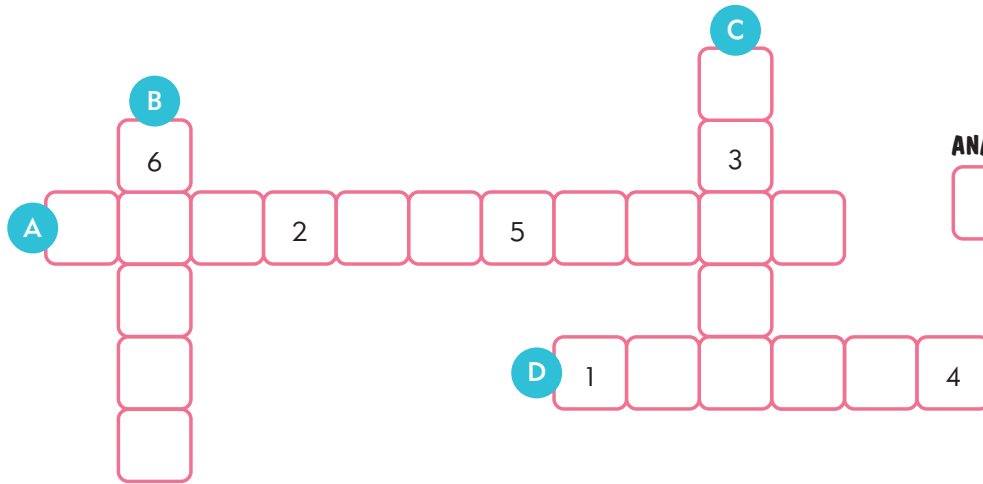
1. Orhan Duru'nun geniş edebi anlayışı içinde en dikkat çeken niteliği (özellik) bilim kurguya olan eğilimidir. Edebiyatımızın çeşitlenmesi adına giriştiği bu çaba (gayret), kendisinin bu türde özgün eserler vermesini sağlar. Duru, her fırsatta dile getirdiği bu çeşitlenme çabasının, ille de salt (mutlak) bilim kurgu öyküsü yazmak olmadığını, kimi zaman sadece bir çıkış noktası olduğunu da dile getirir. "İşime geldiği zaman bilim kurgu da yazarım ya da bilim kurguya (olay tasarımı) teğet geçirim" diyen Duru, bu tür öykülerinde toplumsal dokuya temas etmeden de geçemez.

Bu parçada numaralanmış sözlerden hangisinin anlamı yay ayraç () içinde verilen açıklamayla uyuşmamaktadır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV.
2. Bazı insanların ayak tabanlarında kavis bulunmayabilir ya da bu kavis çok az olabilir. Bu kişilerin ayak tabanları yerle tamamen temas edebilir. Bu düztabanlık olarak bilinen bir durumdur. Düztabanlık, bazen hiçbir soruna yol açmaz ancak sıklıkla ağrı ve acıya neden olabilir. Böyle durumlarda bir uzman doktora görünmek, tedavi yöntemlerinden yararlanmak ve bazı ayak egzersizleri yapmak gerekir.

Bu metindeki bazı sözcüklerin anlamları "A, B, C, D" harfleriyle verilmiştir. Bu sözcükleri metinden bularak aşağıdaki bulmacaya yerleştiriniz.

- A. Kendine yarar sağlamak, faydalanmak, istifade etmek.
B. Bir eğrinin sınırlı bir kısmı, eğmeç.
C. Belli bir bilim dalında lisansüstü öğrenim derecesine sahip kimse.
D. Bir amaca erişmek için izlenen, tutulan yol, usul, sistem, prosedür, politika.

ANAHTAR SÖZCÜK

--	--	--	--	--	--

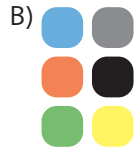
Numaralanmış kutularda yer alan harfler sırasıyla "ANAHTAR SÖZCÜK" bölümüne yerleştirildiğinde aşağıdakilerden hangisi oluşur?

- A) YAZMAK B) YAPMAK C) KAPMAK D) KAZMAK

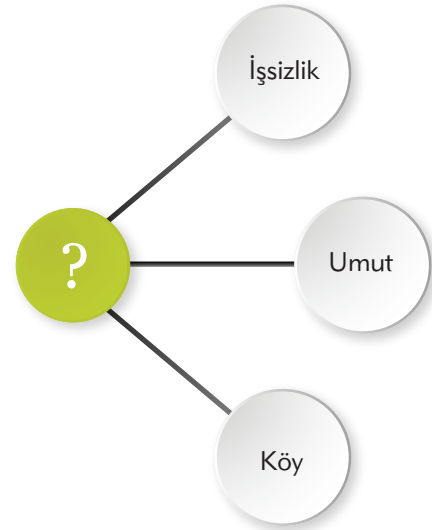
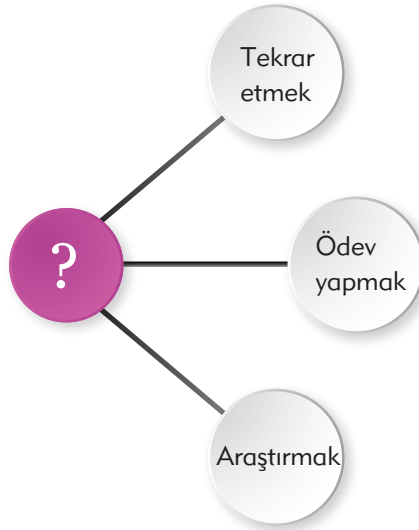
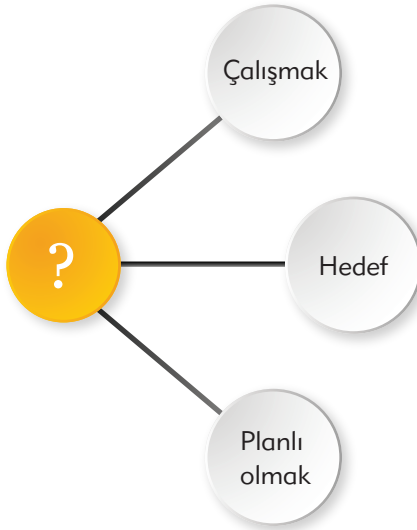
3. Aşağıdaki cümlelerde yer alan bazı sözcükler cümlelerin başındaki renklere göre eş anlamlılarıyla eşleştirilecektir.

- Hiçbir yerde buradakinden daha berrak sulara tesadüf etmedim.
- Lalelerin cinsleri, insan eliyle günden güne çoğalıyor.
- Elde hiçbir delil olmadığı için serbest bırakıldı.
- Kanıtı, gazetenin ikinci sayfasındaki sanatçının haberi idi.
- Irmağın duruluğu görenleri hayrete düşürüyor.
- Bazı hayvan türlerinin nesli maalesef tükeniyor.

Buna göre, aşağıdaki eşleştirmelerinden hangisi doğrudur?

4. Aşağıdaki şekillerde numaralandırılmış bölümlere, çerçevedeki sözcük veya söz gruplarının çağrıştırdığı en uygun kavram yazılmak istenmektedir.

Buna göre, numaralanmış yerlere getirilecek kavramlar aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

- 1
- A) Öğrenmek
B) Göç
C) Başarı
D) Göç

- 2
- Başarı
Öğrenmek
Öğrenmek
Başarı

- 3
- Göç
Başarı
Göç
Öğrenmek

SÖZ ÖBEKLERİNDE

İkileme

Anlamı güçlendirmek amacıyla aynı kelimenin, yakın anlam-
lı kelimelerin veya zıt anlam-
lı kelimelerin tekrarıyla oluşan söz-
cük grubuna "ikileme" denir.

ÖRNEK

Yavaş yavaş, ses seda, ufak tefek, az çok vb.

ETKİNLİK 1

Aşağıdaki cümlelerde yer alan ikilemelerin altını çizip iki-
lemelerin cümlede kazandığı anlamı tahmin edin.

	Cümle	Anlam
1.	Bu yolda bata çıka ilerliyorduk.	
2.	Açık seçik olmayan bilgilere yer ver- me.	
3.	Döne dolaşa gelebildik sizin yanını- za.	
4.	Eskiden insanlar okulları zar zor biti- rirdi.	
5.	İnsanlara kaba saba davranmayı bı- rak.	
6.	Yaşadıklarını yana yakıla anlatıyor- du.	

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ikileme "yavaş bir biçim-
de" anlamı taşımaktadır?

- A) Şimdi usul usul bu odadan çıkmak gerekiyordu.
B) Bu fındıkları azar azar yersen seni rahatsız etmez.
C) Adam, kimseyi kırmamak için ağır ağır konuşuyordu.
D) Sakin sakin yerinizde oturduğunuzda birbirinizi anlama-
ya başlıyorsunuz.

UNUTMA

İkilemeyi oluşturan sözcükler farklı biçimlerden bir araya
gelebilir.

Aynı Sözü Tekrarı: Yavaş yavaş, yana yana vb.

Eş Anlamı Sözcükler: Akıllı uslu, ses seda vb.

Biri Anlamlı, Biri Anlamsız: Eğri büğrü, çer çöp vb.

ETKİNLİK 2

Aşağıdaki cümlelerde yer alan ikilemelerin altını çizip oluş-
um biçimini tablodaki uygun yere yazınız.

	Cümle	Oluşum Biçimi
1.	Yıllarca şan şöhet peşinde koştum ama onlara ulaşamadım.	
2.	Görüyorum ki Kerem'le aran çok sıkı fıkı.	
3.	Acı tatlı hatıralarla geçti koskoca bir ömür.	
4.	Bu haberle allak bullak olmuştu.	
5.	Bu iş yerinde işler tıkr tıkr çıkar.	
6.	Bazılarımız, yırtık pırtık elbiseleri mo- da yaptı çıktı.	
7.	Tezgahtaki iri iri şeftalileri görünce aldım.	
8.	Arabalar, evin önünden vızır vızır ge- çiyor.	

UYGULAMA 2

- I. Güçlü kuvvetli bir adam kaldırılabir bu sandığı.
 II. Artık mutlu mesut yaşayacağını zannediyorsun.
 III. Yalan yanlış bilgiler vererek bilimsel eğitim olmaz.
 IV. Elindeki bastona dayanarak zar zor ilerliyordu.

Bu cümlelerde yer alan ikilemelerden hangileri aynı biçimde oluşmuştur?

- A) I ve III. B) III ve IV.
 C) II ve IV. D) I ve II.

ÇÖZÜM

Deyimler

Bir olayı, bir durumu, etkileyici biçimde anlatmak için en az iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşan, gerçek anlamdan uzaklaşarak yeni anlam kazanan söz öbekleridir. Deyimlerle insan davranışlarının farklı ve ayırt edici yönü verilir.

ETKİNLİK 3

Aşağıdaki deyimleri cümlede kullanarak cümlede kazandığı anlamını tahmin ediniz.

Deyim	Kullanım	Anlam
Burnunu sokmak		
Burnu büyük		
Burnunda tütme		
Burun kıvrı-mak		
Burnu bile kanama-mak		

Aşağıdakilerin hangisinde "yerden yere vurmak" deyiminin anlamı doğru verilmiştir?

- A) Bulunduğu yerden bir başka yere geçmek.
 B) Birine türlü yönlerden saldırarak onu çok aşağılayıcı bir duruma düşürmek.
 C) Utandırmak, mahcup etmek.
 D) Çok perişan, acınacak bir durumda bulunmak.

UYGULAMA 3

ÇÖZÜM

ETKİNLİK 4

Aşağıdakilerde yer alan deyimlerin altını çizip deyimlerin başındaki numaraları deyim anlamının önündeki uygun yere yazınız.

Cümle
1. O, duyguların abecesinde takılıp kalmıştır.
2. Bunun rahatının bozulmasına çanak tuttu.
3. Buraya gelenler, sudan çıkmış balığa dönerler.
4. Çevremdeki birçok insan, aynı yolun yolcusuydu.
5. Gösterdiği yakınlıkla gönlümü çelmiş bulunmaktaydı.

Anlamı
Düşünceleri, davranışları birbirine benzer olan.
Kendi yanına çekmek, sempatisini kazanmak.
Herhangi bir noktadan ayrılamamak.
Herhangi bir sebeple ne yapacağını bilememek.
Davranışları kötü bir sonuca yol açmak.

ETKİNLİK 5

"Yola çıkmak" deyimini belirtilen anlamıyla kullanın.

Anlam	Kullanım
Araca binmek üzere yol üstünde durmak.	
Bir yere varmak için bulunduğu yerden ayrılarak yolculuğa başlamak, harekete geçmek.	
Herhangi bir şeyi esas almak.	

UYGULAMA 4

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "hava almak" söz öbeğiyle "umduğunu bulamamak, hiçbir şey kazanmamak" anlatılmaktadır?

- A) Evde sıkılınca hava almak için parka giderim.
- B) Ama yine hava aldım, para kazanamadım.
- C) Hava alalım diye Silivri'deki çiftliğe gidiyorum.
- D) Arabanın camı kapalı ama nereden hava alıyor?

ÇÖZÜM

DİKKAT

"Ata alan Üsküdar'ı geçti." cümlesinde olduğu gibi cümle biçiminde deyimler de olabilir.

DİKKAT

Deyimler, oluşurken çoklukla kendi gerçek anlamlarından ayrı bir anlam kazandığı için deyimler mecaz anlamlıdır. Ancak bazı deyimler gerçek anlamlı olarak kullanılır.

ETKİNLİK 6

Aşağıdaki cümlelerde geçen deyimlerin altını çizip bu deyimler gerçek anlamlı ise tablodaki uygun yere G, mecaz anlamlı ise M yazınız.

1.	Çocuğun sesi çıkmıyordu bu akşam.	
2.	Bir iş yapayım derken altın adını bakır etmesen artık!	
3.	Babam, ölünce bana kol kanat geren kimse kalmamıştı.	
4.	Murat'ın kimi kimsesi yok, bu nedenle tek yaşıyor.	
5.	Zaman su gibi akınca yaşlandığımızı fark edemedik.	

Aşağıdaki deyimlerden hangisi hem mecaz hem de gerçek anlamlı olarak kullanılabilir?

- A) Burnumun dibine kadar girdin, biraz uzaklaşsan.
- B) Burnunu çekerek yanıma geldi.
- C) Dalgınsın, burnunun ucundakileri dahi göremiyorsun.
- D) Mezun olunca burnu Kafdağı'na çıkmıştı onun.

UYGULAMA 5

ÇÖZÜM

DİKKAT

Deyimler cümlelerin anlamına uygun kullanılmalıdır.

ÖRNEK

"Usta, öfkelenince bizlerin etekleri zil çalar; bizler ne yapacağımızı bilemezdik." bu cümlede yer alan "etekleri zil çalmak" deyimini "çok sevinmek" anlamına gelir. Ancak bu cümlede "te-laşlanmak korkmak" söz konusu olduğu için bu cümlelerin anlam bütünlüğüne uygun değildir.

ETKİNLİK 7

Aşağıdaki cümlelerde kullanılmış deyimlerin altını çiziniz, bu deyimler anlamına uygun kullanılmamışsa tablodaki uygun yere ✓ işaretini koyun.

1.	Oldu bittiye getirerek tarlayı satın aldılar.	
2.	Merak etme sen, o haddini bilen bir çocuktur.	
3.	İnsan, bunu değerlendirememişti; yeni fırsatları elden kaçırmıştı.	
4.	Çok başarılı olduğu için gözümden düştün.	
5.	Omuz omuza vererek bu zorluğun altından kalkmamız mümkün.	
6.	Ok yaydan çıktı artık seninle bu sorunu konuşabiliriz.	

UYGULAMA 6

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde deyim anlamına uygun kullanılmamıştır?

- A) Utkular, hafta sonunu fırsat bilip kıra çıktılar.
B) Burada yangın çıkacağını aklımız hiç kesmiyordu.
C) O, batılılaşma davasını gütmüş, batılılaşmayı savunmuştur.
D) İnsanın giyinişine bak çünkü hayvanın alacası dışında insanın alacası içindedir.

ÇÖZÜM

UYGULAMA 7

(I) Fethiye, yıl boyu canlı bir hayatın yaşandığı küçük bir sahil kasabasıydı. (II) Bu kasabaya ilk defa bir bahar sabahı gelmiştim. (III) Arabadan indiğimde yağın yağmurun kokusunu içime çekip yolun karşısındaki kafeye oturdum. (IV) Yağmur dinene kadar birkaç bardak çay içtim.

Bu metinde numaralı cümlelerin hangisinde deyim kullanılmıştır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV.

ÇÖZÜM

Söz Öbeğinde Anlam

Cümlede belli bir anlamı karşılamak için bazen tek sözcük yerine birden çok kullanılan söze "söz öbeği" denir.

ÖRNEK

Söz Öbeği	Anlam
Bıktım artık <u>itilip kakılmaktan</u> .	İyi davranılmamak.
Gördüğüm kadarıyla <u>geminin iskeleti</u> ortaya çıkmaya başlamış.	Geminin gövdesinin yapılmasından önceki ana yapısı.
Bugün canım sıkkın diye-mem <u>orta şekerliyim</u> .	Ne çok iyi ne de çok kötü, şöyle böyle durum.

ETKİNLİK 8

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözlerin anlamlarını tahmin ediniz.

Cümle	Anlamı
1. <u>Bulaşık işlere</u> girme, cezaevine gireceksin.	
2. Okan ve Ali hocalar, okulun <u>beyin</u> takımıdır.	
3. Bu akşam <u>havadan sudan</u> konuştuk.	
4. En sonunda çok <u>kârlı bir iş</u> yaptım.	
5. Son günlerde <u>elim darda</u> ancak çözüm bulacak gibiyim.	